

SPIS TREŚCI

WSTĘP	11
-------------	----

CZĘŚĆ PIERWSZA

ZARYS HISTORII PSYCHOLOGII RELIGII

Rozdział I

PSYCHOLOGIA RELIGII W LATACH 1882–1925

1. Początki psychologii religii. Pionierzy amerykańscy	14
1.1. Data wyjściowa – zawiązki filozoficzne	14
1.2. Geneza amerykańska	14
1.3. Granville Stanley Hall	18
1.4. James H. Leuba	20
1.5. Edwin Diller Starbuck	24
1.6. William James	26
1.7. James B. Pratt	34
1.8. Inni pionierzy amerykańscy	35
2. Pionierzy europejscy	36
2.1. Wilhelm Wundt	38
2.2. Emil Durkheim	41
2.3. Nathan Söderblom	42
2.4. Zygmunt Freud	44
3. Początki psychologicznych badań nad religijnością w Polsce	49
3.1. Julian Ochorowicz	55
3.2. Jan W. Dawid	62
3.3. Edward Abramowski	65
3.4. Jan Hempel	71
3.5. Aniela Szycówna	76
4. Uwagi ogólne	77

Rozdział II

PSYCHOLOGIA RELIGII W LATACH 1926–1957

1. Zahamowanie rozwoju	80
2. Ożywienie	82
3. Carl Gustaw Jung	83
4. K. Girgensohn, W. Gruehn, G. Wunderle, Z. Müller-Freienfels i inni	88
5. R. Allier, P. Bovet, H. Delacroix, P. Janet, L. Levý-Bruhl i inni	91
6. T. Andrae, E. Berggrav, V. Grønbaek i inni	92
7. H. Thouless, L. W. Grensted i inni	93
8. Początki psychologii religii w Rosji	94
9. Psychologia religii w Polsce w okresie międzywojennym	98
9.1. Władysław Witwicki	99
9.2. Aniela Meyer-Ginsbergowa	104
9.3. Stefan Błachowski	106
9.4. Stefan Baley	109
9.5. Jan Hempel	112
9.6. Henryk Rowid	118
9.7. Psychologiczne badania nad światopoglądem młodzieży	125
9.7.1. Stefan Szuman	127
9.7.2. Józef Pieter	134
9.7.3. Ks. Henryk Weryński	142
9.8. Inni badacze katoliccy	152
9.9. Psychiatry	153
10. Uwagi ogólne	156

Rozdział III

PSYCHOLOGIA RELIGII W LATACH 1958–1990

1. Zwrot w rozwoju	159
2. W Stanach Zjednoczonych	161
2.1. Gordon W. Allport	162
2.2. Walter H. Clark	167
2.3. Spory teoretyczne i metodologiczne	171
2.4. Abraham H. Maslow	174
2.5. Inne stanowiska i orientacje badawcze	178
2.6. Erich Fromm	183

3. Kraje skandynawskie: V. Grønbaek, T. Källstad, T. Petterson, O. Wikström, J. Unger, N. S. Holm, Å. V. Ström, H. Åkerberg, K. Bergling i inni	188
3.1. Hjalmar Sundén	188
4. Belgia, Holandia, Anglia: A. Godin, A. Vergote, J. van der Lans, M. Argyle, R. Goldman, G. S. Spinks i inni	198
5. Psychologia religii w Australii: L. B. Brown, V. C. Hayes, P. Bishop, R. Hutch i inni	202
6. Psychologia religii w Niemczech: W. Pöll, W. H. Hellpach, W. Keilbach i inni	207
7. Psychologia religii we Francji i Włoszech: J. P. Adam, H. Clavier, R. Pettazzoni, E. de Martino i inni	209
7.1. Francja	209
7.2. Włochy	215
8. Psychologia religii w b. Związku Radzieckim	217
8.1. D. M. Ugrinowicz	220
8.2. Problematyka i metodologia	221
8.3. K. K. Płatonow	227
8.4. M. A. Popowa	228
9. Psychologia religii w Europie Środkowo-Wschodniej	229
10. Uwagi ogólne	

Rozdział IV

PSYCHOLOGICZNE BADANIA NAD RELIGIJNOŚCIĄ W POLSCE PO 1945 R.

1. Reaktywowanie psychologii religii	232
2. Albert Dryjski	233
3. Bolesław Hornowski i inni badacze	236
4. Henryk Elzenberg	238
5. Stanisław Agatstein-Gierowski	245
6. Religia w ujęciu L. Kołakowskiego	252
7. Tworzenie gruntowniejszych podstaw teoretycznych i metodologicznych ...	255
8. Pierwsze osiągnięcia	257
9. Dalsze dokonania	260
10. Badacze katoliccy	261
11. Zwrot w rozwoju psychologii religii w Polsce	263
12. W stronę nowej perspektywy – J. Kozielecki	271
13. Uwagi ogólne	274

CZĘŚĆ DRUGA

ZAGADNIENIA TEORETYCZNE I METODOLOGICZNE

Rozdział I

PROBLEMY ROZWOJU PSYCHOLOGII RELIGII

1. Złożoność procesu rozwoju	278
2. Spór o przedmiot badań	278
3. Aktualne tendencje rozwojowe	284
4. W kierunku własnej samodzielności i współdziałania z innymi naukami	286
5. Empiryczna i humanistyczna tendencja	288
6. Miejsce w strukturze nauk psychologicznych i religioznawczych – główne specjalizacje i kierunki badawcze	290
7. Aktualna problematyka badawcza	295
8. Zawiązki nowoczesnej metodologii badawczej	297
9. Historia psychologii religii jako dyscypliny badawczej	299
10. Uwagi ogólne	308

Rozdział II

PODSTAWOWE KATEGORIE I ZAGADNIENIA METODOLOGICZNE

1. Potrzeba wzbogacenia metodologicznego	310
2. Przedmiot psychologii religii i główne jej kategorie badawcze	312
3. Religijność	317
4. Doświadczenie religijne	319
5. Religijność ludowa a doświadczenie religijne	323
6. Postawy wobec religii	336
7. Konwersje (nawrócenia) religijne	341
8. Sacrum	352
9. Inne kategorie i pojęcia	362
10. Parametry religijności i postaw wobec religii	364

Rozdział III

WYBRANE POJĘCIA I ZAGADNIENIA Z POGRANICZA PSYCHOLOGII RELIGII I INNYCH NAUK SPOŁECZNYCH

1. Tradycja i postawa wobec tradycji	367
2. Postawa wobec tradycji a postawa religijna	371

3. Identyfikacja	373
4. Proces identyfikacji w postawie wobec tradycji i w postawie religijnej	376
5. Identyfikacja narodowa, charakter narodowy a religijność – przykład polski	380
6. Sekty religijne	386
7. Utopia i religia	397
8. Odmiany irracjonalizmu empirycznego – irracjonalizm psychologiczny, etyczny i religijny	399
9. Psychologia cudu – racjonalność i irracjonalność postawy wobec cudu	414
10. Z psychologii sanktuarium religijnego: estetyczno- -dramaturgiczne i egzystencjalne funkcje	426

Rozdział IV

ŚWIATOPOGLĄD JAKO PROBLEM BADAWCZY

1. Różne sposoby określania światopoglądu	436
2. Przykłady psychologicznych określeń światopoglądu stosowanych w badaniach empirycznych	439
3. Światopogląd a osobowość	433
4. Ja – świat – tworzenie	444
5. Możliwości ilościowo-metrycznego ujmowania światopoglądu	451
6. Zagadnienia badawcze	453
7. Z doświadczeń badawczych	454

Rozdział V

METODY BADAWCZE I PROBLEMY WARSZTATOWE

1. Podstawowe kryteria doboru metod	457
2. Swoistość warsztatu badawczego psychologii religii	459
3. Aktualne problemy i trudności badawcze	461
4. Ogólna charakterystyka metod badawczych	464
5. Metody i techniki badawcze najczęściej stosowane w psychologii religii	472
A. Grupa pierwsza	474
1. Analiza pisemnych dokumentów osobistych	474
2. Kwestionariusze	479

3. Wywiad	483
4. Test	459
5. Skale	793
6. Metoda historyczno-psychologiczna	495
7. Podejście antropologiczno-psychologiczne	498
 B. Grupa druga	 500
1. Obserwacja	500
2. Eksperyment	505
3. Inne metody	517
a) Badania rozwojowe	517
b) Studium przypadku	424
c) Studium w terenie	527
d) Metody kliniczne	528
4. Znaczenie zaplecza teoretycznego	532
 Zakończenie: Psychologia religii a filozofia i intuicja potoczna	 535
Bibliografia – wybrane pozycje	537
Indeks rzeczowy	551
Indeks imienny	559